

BLADET FRA MUNNEN: Moderne vannforvaltning

Under vignetten «Bladet fra munnen» inviterer redaksjonskomiteen for VANN mennesker med meninger og tilknytning til vann og vannfagene til å presentere aktuelle hjertesaker. Denne gangen er det Arne Tollan, mangeårig nøkkelmedarbeider i NVE og medlem av redaksjonskomiteen for VANN, som får ordet.

Norge har nå i ti år hatt en juridisk ramme for moderne vannforvaltning i form av *Vannforskriften*, vedtatt ved kgl.res. i desember 2006. Forskriften bygger på *EUs rammedirektiv for vann*, vedtatt i 2000. Både vanndirektivet og vår norske forskrift bruker begrepet **helhetlig** («*coordinated*», «*integrated*») **forvaltning**.

Hva skal helhetlig forvaltning bety? For å unngå at begrepet bare blir et moteord for festtaler bør vi bevisstgjøre oss selv og våre omgivelser. Jeg gjorde et forsøk på en konkret eksemplifisering i en artikkel i VANN for snart tjue år siden: *AT: De 10 bud for helhetlig vannforvaltning*. VANN 1-1998, s. 101-104.

Uten her å gjengi artikkelen med diskusjon, nøyer jeg meg med å gjenta mine «ti bud» i kortform:

1. Husk at vannet har et kretsløp
2. Vit at arealbruk alltid vil påvirke vannets kretsløp
3. Bruk nedbørfeltet, ev. akviferen, som naturlig enhet for vannforvaltning
4. Husk at stoff transporteres mellom jord, vann og luft
5. Glem heller ikke at elvene løper ut i havet
6. Ha alltid for øye at vannmengder og vannkvalitet er to sider av samme sak
7. Vis respekt for vassdragene som estetiske elementer i landskapet

8. Bevar elver, våtmarker og innsjøer som livsmiljø for planter og dyr
9. Ta likeverdig hensyn til alle brukere av vann
10. Sørg for god sammenheng mellom sentral og regional vannforvaltning

Vi har i dag en nokså sektorstyrt forvaltning av våre vannressurser. Vannspørsmål håndteres på nasjonalt nivå av minst fem fagdepartementer:

- Landbruks- og matdept., bl.a. kunstig vanning/irrigasjon
- Helse- og omsorgsdept., bl.a. drikkevannskvalitet
- Olje- og energidept., bl.a. vannressursloven, vannkraft
- Klima- og miljødept., bl.a. vannkvalitet/forurensning, overvannsprøbl.
- Nærings- og fiskeridept., bl.a. havbruksnæringen/fiskeoppdrett

Og mht. norsk utviklingssamarbeid på vannsektoren medvirker selvsagt også Utenriksdepartementet.

Legg også til de mange fagetater som er underlagt departementene, og hvor mye av den praktiske, daglige vannforvaltningen finner sted. Uten forsøk på å være komplett nevner jeg Folkehelseinstituttet, Norges vassdrags- og

energidirektorat og Klima- og forurensningsdirektoratet. Og vi har i dag 18 vannregioner, (hvorav 7 er felles med Sverige eller Finland). Hver region produserer 5-årige planer. Med dette mangfoldet, hvordan sikrer vi så den **helheten** i vår vannforvaltning som er så ønskelig? Jeg ser for meg tre hovedområder for mulig styrking av helheten:

Organisering. Enkelte land har tatt det tydelige skrittet å etablere ett nasjonalt ministerium for vann. Eksempler er Kina, India, Sør-Afrika, og mange andre, mindre, land i alle verdensdeler. Videre har enkelte land etablert egne vann-kommisjoner på regjeringensnivå for bedre samordning. Ingen av våre naboland har valgt å etablere et eget vannministerium, men har dels gitt et hovedansvar til et eksisterende ministerium eller annen myndighet, eller i stor grad desentralisert vannforvaltningen til regionnivået (Sverige: 5 vattendistrikt, Danmark: Styrelsen for vand- og naturforvaltning, Finland: Miljöministeriet, Island: Orkustofnun (vann-og energimyndighet)). Kanskje ville det være en god ide å søke kunnskap og erfaringer fra andre lands vannforvaltning, med tanke på ev. justeringer her hjemme.

Kunnskap. Grunnleggende for vår kunnskap om vann, og dermed for vår forvaltning av vannressurser, er høyere undervisning, gjerne i spesialiserte fagretninger og med klar yrkes-

orientering. Og selvsagt trenger vi spesialister, både vannkjemikere og –biologer, hydrologer, VA-ingeniører, agronomer, vannkrafteksperter osv. Men kanskje skulle vi supplere spesialiseringen med mer tverrfaglighet. Kanskje trenger vi systematisk tverrfaglig utdanning i vannressurslære, hvor vannets ulike naturbetingelser og bruksområder belyses? Her har, etter min mening, universiteter og høyskoler en interessant utfordring.

En helhetlig vannforvaltning vil forutsette en løpende utveksling av ideer og erfaring mellom brukere, planleggere og politikere. Verktøy for å oppnå dette vil bl.a. være vannfaglige møter og konferanser, tidsskrifter og annen publisering, med tverrfaglig sikte.

Mentalitetsendring. Med all respekt for spesialistene og deres innsats, vil jeg minne om at vann er et fellesgode som bør nyttes til alle brukeres beste, både nasjonalt og internasjonalt. Dette krever en åpenhet for andres ønsker og behov, - og respekt for deres innsikt og erfaring. Om dette betinger en endret mentalitet hos den enkelte vannekspert og –forvalter, må enhver selv vurdere.

Men skal vi oppnå den ønskete helhet i vannforvaltningen som både lovverk og fornuft krever, tror jeg vi må være villige til å justere kursen innenfor alle de nevnte tre områdene.

Arne Tollan